

«Евразийский национальный
университет имени Л.Н.Гумилева»
Экономический факультет
Кафедра учет и анализа

ФГАОУ ВО «Российский
университет дружбы народов»
Экономический факультет
Кафедра бухгалтерского учета,
аудита и статистики

**«МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ УЧЕТА И АУДИТА:
КЛЮЧЕВЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ И НЮАНСЫ ПЕРЕХОДА В
УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ»**

**Сборник On-line Международной научно-практической
конференции 21 февраля 2025 года**

УДК 657(47+57)
ББК 65.053
П78

Рекомендовано к печати Ученым советом
Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева

Рецензент – PhD, доцент *Каршалова А.Д.*

Научные редакторы:

заведующая кафедрой учета и анализа ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, кандидат
экономических наук, ассоциированный профессор *Г.Д. Аманова*
PhD, и.о. доцент ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Жолаева М.А.
заведующая кафедрой бухгалтерского учета, аудита и статистики РУДН, кандидат
экономических наук, доцент *Л.Н. Сорокина*

**П78 «Международные стандарты учета и аудита:
практика применения в условиях цифровой экономики»:** сборник статей
Международной научно-практической конференции. Астана, ЕНУ им
Л.Н. Гумилева, 2025. – 304 с.

ISBN 978 601 337 121 4

Сборник статей научно-исследовательских работ студентов, магистрантов,
докторантов, профессорско-преподавательского состава по итогам Международной
научно-практической конференции 21 февраля 2025 г.

Предназначен для широкого круга читателей.

Электронная версия материалов сборника размещается на сайте www.enu.kz

*Сборник научных статей участников конференции подготовлен по материалам,
представленным в электронном виде. Ответственность за содержание материалов
несут авторы статей.*

© Коллектив авторов, 2025
© ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2025
© РУДН, 2025

ISBN 978 601 337 121 4

СОДЕРЖАНИЕ

Абдула-Заде Георгий Заурови., Петровская М.В. Новые аспекты налоговой среды 2025	6
Абдулина Мадина Ельнуровна Теория и практика применения ISSAI в системе Государственного аудита Республики Казахстан	10
Кумехов К.К., Шахарова А.Е., Абдулина М.Е. Теория и практика применения ISSAI в системе Государственного аудита Республики Казахстан	13
Айболатова Аяжан Айболатовна., Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Интеграция корпоративного учета и анализа в процесс мониторинга и аудита госзакупок в Казахстане: вызовы и перспективы	16
Алайи Кибанду., Ольга Николаевна Протасова. Бухгалтерский учёт и аудит финансовых результатов в условиях цифровой трансформации	19
Алтынбек Айгерим Бакыткызы., Жаксыбеков Алишер Алматович. Новые направления в национальных стандартах учета и аудита в свете поддержке бизнеса в связи с пандемией	23
Антонов Даниил Евгеньевич, Влияние цифровой экономики на развитие методов бухгалтерского учёта	27
Асадилобеков Руслан Шодмонбекович., Мартынович Светлана Николаевна. Противодействие корпоротивной коррупции	30
Афонин С.Д, Абуева М.М. Востребованность профессии бухгалтера и аудиторов эпоху цифровизации	35
Ахмад Заки. Китайские инвестиции как ключевой фактор поддержки и развития российской экономики в условиях санкций Запада	38
Әнел-Ханым Сабитова., Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Инструменты системы внутреннего контроля предприятий нефтедобывающей отрасли	42
Абуева Милана Магомед-Салиевна., Батжаргал Батцэцэг. Роль комплаенса и корпоративных расследований в противодействии корпоративным преступлениям	47
Балкунов Юрий Викторович, Петровская Мария Владимировна., Проблемы развития управленческого анализа в Российской Федерации	50
Бекмырзаев Алтынбек. Финансовые результаты деятельности организации и оценка эффективности их использования	57
Брук Юлия Михайловна. Налоговая реформа 2025 г. Не забываем «старые» налоговые льготы	60
Ван Линьжуй Тренды международного налогообложения и валютного контроля	64
Ветрова Алина Дмитриевна, Дуброва Марина Викторовна. Финансирование национального проекта «туризм и индустрия гостеприимства» за счет средств федерального бюджета	66
Волдохина Елизавета Александровна Концепция качества аудита: управление ключевыми элементами	70
Глушанков Кирилл Владимирович., Сорокина Лариса Николаевна. Капитализация затрат как способ завышения экономических результатов	75
Громова Ксения Алексеевна., Кумехов Константин Колумбиевич. Цифровизация, как предпосылка формирования новых учетных систем	78
Дикомбаева Каныкей Болотовна Пути эффективности использования собственного капитала	83
Егорова Валерия., Кошурко Владимир., Мартынович Светлана Николаевна. Появление ИИ в национальных стандартах учета и аудита в свете поддержки бизнеса	88
Журкин Даниил Владиславович. Интеграция искусственного интеллекта в аудит	92
Жолаева М.А. Развитие устойчивого развития в бухгалтерском учете - когнитивный	96

и концептуальный подходы	
Захарова Елизавета Юрьевна., Терентьева Татьяна Олеговна. Российские и международные стандарты учета издательской деятельности	101
Искакова Айгуль Болатбековна. Риск-ориентированный подход в системе управления охраной труда на предприятиях	106
Каирканова Зульфия Раисовна., Аманова Г. Data-mining и перспективы применения в аудите: вызовы и преимущества	109
Какен Алуа Азаткызы. Редомициляция компаний в международной практике: деофшоризация и декларирование зарубежных активов	115
Котов Егор Александрович оценка эффективности использования оборотных активов ОАО «РЖД»	119
Кыдырбек Айида Ердоскызы., Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Современные цифровые инструменты для повышения качества аудита и выявления мошенничества: кейсы из Казахстана	122
Лай Тху Фыонг. Внедрение МСФО во Вьетнаме: анализ текущей ситуации	128
Маркарян Рубен Мкртичович. Развитие производства вина в Грузии: состояние, проблемы, перспективы	132
Мендыгалиева К.К ., Сорокина Л.Н. Большие данные во внутреннем контроле. Опыт и практические рекомендации	137
Менешова Айгерим Кадирбековна. Роль внутреннего аудита в предотвращении финансовых потерь компании	141
Мұратқызы Ә., Аманова Г.Д. Эволюция международных стандартов учета и аудита в цифровой экономике: конвергенция, риск-ориентированный подход, комплаенс-анализ и роль консолидированной отчетности	144
Владимир Викторович Набатчиков. ГИС-технологии на стыке рисков и возможностей: комплаенс, безопасность и инвестиции в эпоху данных	151
Омукеева Айдай. Анализ эффективности использования нематериальных активов	154
Першина Александра Денисовна., Сидоренко Евгения Олеговна., Неспанова Ирина Викторовна. Внутренний аудит: как достигать результатов и соблюдать баланс интересов	156
Петрунин Дмитрий Александрович Совершенствование прямого метода оценки налогового потенциала региона.	159
Петялина Анна Валентиновна. Типовые схемы и методы мошенничества	162
Потехина Елена Витальевна. Некоторые подходы к оценке инвестиционной привлекательности города Москвы	165
Рамазанова Аружан Куанышовна., Абуева Милана Магомед-Салиевна Манипуляции с финансовой отчетностью	169
Рыбалко Галина Николаевна, Дуброва Марина Викторовна. Развитие внутреннего туризма при реализации национальной цели «устойчивая и динамичная экономика»	172
Рысбек кызы Алия. Анализ эффективности использования основных средств	176
Адилбай Улпан., Сансызбай Аруна., Сағынбаева Алина., Сейтканова Саяна., Шынтас Гулсая. Тренды международного налогообложения и валютного контроля	179
Сериккали Сабит. Достижение высокого уровня прибыльности в амбидекстрии управленческого учета	183
Темфак Джиоги Ален., Петровская Мария Владимировна. Инвестиционная привлекательность компании Камеруна	190
Шамшетов Ербол Бахадурулы., Рыскелдиева Дильназ Талғатбекқызы. Риск ориентированный подход в аудите	193
Шапакова Роза. Оценка платежеспособности предприятия и способы ее обеспечения	196
Magzumova Ayaulym Kazhibekovna., Shakirova Moldir Bolatovna., Abdullina Medina Erzhanovna. Tax exemptions and incentives in developed countries	199

Amankossova Danagul., Nurkasheva N. S. Innovative approaches to financial stability analysis: the role of artificial intelligence, big data and blockchain in modern conditions	203
Bekenova Adiya Kairatova. Automation of accounting	209
Oryntay Aidana Kairatbekkyzy, Pirim Amina Ayankyzy, Sukhankulov Arman Karimovich. Identifying and mitigating fraud risks to improve business integrity and investment attractiveness	214
Popov Georgii Evgenievich. Assessment of investment attractiveness of seaside districts of the Kaliningrad Oblast	219
Hakimova Malika Rahim qizi., Ochilov Ilyos Keldiyorovich. Improving cost accounting and product costing	223
Айсаева Үміт Орысбайқызы., Кайранбеков Бауржан Окташевич Коммерциялық емес ұйымдардағы гранттарды есепке алу: тәуекелдер және оларды басқару	227
Ахибова Айнұр Кинабекқызы., Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Қазақстандағы сауда ұйымдарының экспорттық-импорттық операцияларын автоматтандырудың тиімділігі	232
Алшынова Шұғыла Нұрболқызы., Кажмухаметова А.А.Қаржылық есептіліктің халықаралық стандартына сәйкес бірлескен кәсіпкерліктің ерекшеліктері	236
Жанат Жанерке Мұратқызы., Кажмухаметова А.А. 16 (IFRS) Қаржылық есептіліктің халықаралық стандартына сәйкес жалдау есебінің ерекшеліктері	241
Ибраева Анель Батырбекқызы., Акимова Бибигуль Жармухаметовна. Қазақстан Республикасындағы бюджеттік мекемелерді қаржыландыру: күйі мен мәселелері	245
Куанышова Асем Жаксыбаевна., Кайранбеков Бауржан Окташевич. Ішкі бақылау жүйесі және оның ұйымның басқару үрдісіне енгізу қажеттілігі	251
Нұржан Лейла Нұртілеуқызы., Кайранбеков Бауржан Окташевич. Кәсіпорынның тәуекелдерді басқару жүйесіндегі басқарушылық талдау	256
Орынбасар Шұға Нұрғалиқызы. Бағамдық айырмашылықтардың бухгалтерлік есептегі ролі	262
Рамазанова Мадина Алтынбековна., Садуакасова Кунсулу Жылкайдаровна Агротехсервис компанияларында Direct costing жүйесінде шығындарды есепке алу	267
Сарман Айнұр Болысбайқызы., Кайранбеков Бауржан Окташевич. Цифрлық экономика дәуіріндегі қаржылық және басқарушылық есептің өзара байланысы	275
Сұлтанова Балнұр Абылайқызы, Садуакасова К.Ж.Көтерме саудада тауарлардың түсуін және өткізілуін есепке алуды ұйымдастыру	281
Тілеухан Гүлзат Серікханқызы. Кірістер мен шығыстарды сызықтық емес бюджеттеу	286
Узбаканова Шынар Берикхановна. Өнеркәсіптік экологиялық инновациялар кәсіпорындар жетістік факторы ретінде қоғамның теңгерімді дамуы	291
Хабибулла Нұрилла Тұрланқызы. Импорттық тауарлардың өзіндік құнын есепке алу әдістемесі	296
Айболатова Аяжан Айболатовна.,Садуакасова Кунсулу Жилкайдаровна. Цифровизация государственной системы закупок: путь к устойчивому и экологически безопасному развитию в Казахстане	300
Parmanova Faina.. Nurkasheva N. S.Accounts payable of the organization in conditions of instability of the economy methodological foundations of management and analysis	304

Бағамдық айырмашылықтардың бухгалтерлік есептегі ролі

Орынбасар Шұға Нұрғалиқызы,

4-курс студенті, бағыты «Экономика»
мамандық «Есепжәне аудит»

Л.Н.Гумилев атындағыЕуразияҰлттық Университеті
Қазақстан

Аңдатпа.Бұл мақалада бағамдық айырмашылықтың мәні, оның бухгалтерлік есеп жүргізудегі ролі және қаржылық есептілікке тигізетін әсері қарастырылады. Бағамдық айырмашылық шетел валютасымен жасалған операциялар кезінде туындайтын және ұлттық валютаға шаққандағы бағам өзгерістерінің нәтижесінде пайда болатын қаржылық айырмашылық болып табылады. Мақалада бағамдық айырмашылықтың оң және теріс түрлері, олардың кәсіпорынның қаржылық жағдайына ықпалы, сондай-ақ Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының (IAS 21) талаптары талданады. Сонымен қатар, компаниялар үшін валюталық тәуекелдерді басқару стратегиялары ұсынылады.

Кілтті сөздер: Бағамдық айырмашылық, бухгалтерлік есеп, қаржылық есептілік, валюталық тәуекелдер, IAS 21, айырбас бағамы, шетел валютасы.

Роль курсовых различий в бухгалтерском учет

Орынбасар Шұға Нұрғалиқызы,

студентка 4-го курса направления «Экономика»
специальность «Учет и аудит»

Евразийский Национальный Университет им.Л.Н.Гумилева
Казахстан

Аннотация.В данной статье рассматривается сущность курсовой разницы, её роль в бухгалтерском учёте и влияние на финансовую отчётность. Курсовая разница возникает при операциях в иностранной валюте и представляет собой финансовое отклонение, обусловленное изменениями валютного курса по отношению к национальной валюте. В статье анализируются положительные и отрицательные курсовые разницы, их влияние на финансовое состояние предприятий, а также требования Международных стандартов финансовой отчетности (IAS 21). Кроме того, предлагаются стратегии управления валютными рисками для компаний..

Ключевые слова: Курсовая разница, бухгалтерский учет, финансовая отчетность, валютные риски, IAS 21, обменный курс, иностранная валюта.

Nonlinear budgeting of income and expenses

OrynbassarShuqa Nurgaliqyzy

A 4th year student in Economics
"Accounting and Auditing" profile
Faculty of Economics

L.N.Gumilyov Eurasian National University
Kazakhstan

Annotation.This article examines the concept of exchange rate differences, their role in accounting, and their impact on financial reporting. Exchange rate differences arise from transactions in foreign currencies and represent financial deviations caused by changes in the exchange rate relative to the national currency. The article analyzes both positive and negative exchange rate differences, their impact on the financial position of enterprises, and the requirements of the International Financial Reporting Standards (IAS 21). Additionally, strategies for managing currency risks for companies are proposed.

Keywords:Exchange rate difference, accounting, financial reporting, currency risks, IAS 21, exchange rate, foreign currency.

Бағамдық айырмашылық — бұл шетел валютасының ұлттық валютаға, яғни теңгеге шаққандағы құнының өзгеруі нәтижесінде пайда болатын айырмашылық. Ол бухгалтерлік есеп жүргізу барысында маңызды көрсеткіштердің бірі болып табылады. Бағамдық

айырмашылық негізінен екі жағдайда туындайды: біріншісі – шетел валютасында жасалған есеп айырысулар кезінде, екіншісі – бухгалтерлік балансқа енгізілген валюталық баптарды қайта бағалау барысында.

Бағамдық айырмашылықты есептеу үшін операция жүзеге асырылған сәттегі шетел валютасының бағамы мен сол операция толық аяқталған кездегі бағамы салыстырылады. Егер шетел валютасының бағамы өссе немесе төмендесе, соның салдарынан белгілі бір қаржылық айырмашылық пайда болады. Бұл айырмашылық субъектінің қаржылық есебіне тікелей әсер етіп, оның кіріс немесе шығыс ретінде танылуына себепші болады.

Осылайша, бағамдық айырмашылық – бұл қаржылық операциялар барысында шетел валютасының теңгеге шаққандағы бағамының өзгеруінен туындайтын айырма, ол компанияның бухгалтерлік есебінде көрсетіліп, оның қаржылық жағдайына ықпал етуі мүмкін.

Бағамдық айырмашылықты анықтау.			
Сатыпалу: Валютаны сатып алғанда, егер банктің валютаны сату бағамы клиенттің валютаны сатыпалу бағамынан төмен болса, бағамдық айырмашылық пайда болады.	Сату: Валютаны сату кезінде бағамдық айырмашылық, егер банктің валютаны сату бағамы клиенттің валютаны сатыпалу бағамынан жоғары болса пайда болады.		

Бағамдық айырмашылықтардың түрлері және олардың қаржылық есепке әсері

Бағамдық айырмашылықтар қаржылық есеп жүргізу барысында маңызды рөл атқарады және олар оң немесе теріс болуы мүмкін.

Оң бағамдық айырмашылық кәсіпорын үшін пайдалы болып саналады және ол шетел валютасын ыңғайлы түрде валютаға қатысты бағамы көтерілген кезде пайда болады. Бұл жағдайда компания активтерінің немесе кірістерінің құны артады, бұл қаржылық нәтижеге оң әсерін тигізеді. Ал теріс бағамдық айырмашылық, керісінше, кәсіпорын үшін қолайсыз болып табылады, себебі ол шетел валютасының бағамы төмендеген кезде туындайды.

Мұндай жағдайда валюталық активтердің немесе табыстың құны азайып, шығындар ұлғаяуы мүмкін.

Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының (ХҚЕС) бірі – **IAS 21 "Валюта бағамдарының өзгеруінің әсері"** стандарты. Бұл стандарт

кәсіпорындар үшін валюталық операцияларды есепке алу мен қаржылық есептілікті жүргізудің нақты тәртібін белгілейді.

Кәсіпорындар шетел валютасымен кітүрлі жолмен жұмыс істей алады:

1. **Шетел валютасындағы операцияларды жүзеге асыру** – бұл шетелдік серіктестермен сауда-саттық жасау, шетел валютасын дан еселеу немесе инвестициялау сияқты қызметтерді қамтиды.
2. **Шетелдік еншілесуі ымдарға иелік ету** – бұл компанияның басқа елдердегі филиалдары мен еншілес кәсіпорындарының қызметін басқарумен байланысты.

Сонымен қатар, кейбір компаниялар өз қаржылық есептілігін шетел валютасында ұсына алады. IAS 21 стандарты осы жағдайлардың барлығында валюталық операцияларды есепке алу тәртібін реттейді.

Стандарттың негізгі мақсаты

ұйымның қаржылық есептілігін дөңсөтетін валютасындағы операциялар
қызметтерді көрсету тәртібін анықтау,
ақпараттық есептіліктің ұсыну валютасына қалай дұрыс аудару керектігін белгілеу.

мен
сондай-

Осы стандарт аясында қарастырылатын басты мәселелердің бірі –
айырбас бағамдарын қолдану ережелері және айырбас бағамдарының өзгеруінің қаржылық есе-
пке тігетін әсерін дұрыс көрсету.

Бұлайырмашылықтарды есепке алу кезінде ұйым операциялардың орындалу уақытын,
валюталық бағамдардың динамикасын және бухгалтерлік есепке қойылатын талаптарды ескер-
уі қажет. Салық есебі және ХҚЕС. ҚР ҰК 192-бабы 4-тармағы (бағамдық айырманы есепке
алу, оның ішінде бағамдық айырма сомасын айқындау Салық салу мақсатында ҚЕХС
және (немесе) ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының
талаптарына сәйкес жүзеге асырылады). 226-бап 1-тармақ. ҚР ҰК 18 (оң бағамдық айырма
сомасының теріс бағамдық айырма сомасынан асып кетуін МКҚ-ға енгіземіз және
100.00.014 жылдық ТНҚ 100.00 жолы бойынша көрсетіледі). ҚР ҰК 262-бабы (егер теріс
бағамдық айырма сомасы оң бағамдық айырма сомасынан асып кетсе, асып кету шамасы
шегерімге жатады және 100.00 жылдық ТНҚ 100.00 - де 100.00.035 жолы бойынша
көрсетіледі). ҚР ҰК 380-бабы 6-тармағы (шетел валютасындағы операциялар айналым
жасалған күннің алдындағы соңғы жұмыс күні айқындалған валюта айырбастаудың
нарықтық бағамын қолдана отырып, теңгемен қайта есептеледі).

Валюталардың нарықтық бағамы қалай анықталады бұл жерде Бухгалтерлік есеп
мақсаттары үшін нарықтық бағам Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілейтін
ресми бағам негізінде айқындалады. ХҚЕС және ұлттық стандарттарға сәйкес
компаниялар операция жасалған күні қолданылатын бағамды шетел валютасында
көрсетілген активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу үшін пайдалануға міндетті.

Айырбастау бағамы мен сомасының айырмашылығы неде Бағамдық айырмашылық-
бұл операция пайда болған кездегі және оны аяқтаған кездегі шетел валютасының құны
арасындағы айырмашылық. Сумдық айырмашылық-бұл операция пайда болған кездегі
және оны аяқтаған кездегі тауарлардың, жұмыстардың немесе қызметтердің құны
арасындағы айырмашылық.

Сонымен қатар айта кететін болсақ, қайта бағалауға жататын ақшалай және ақшалай
емес баптар бар. Бағамдық айырмашылықтар 21 «Валюталық бағамдардың өзгеруінің
әсері» ХҚЕС-ында реттеледі. 21 ХҚЕС сәйкес баптар ақшалай және монетарлық емес
болып бөлінеді, ал 16-параграфта ақшалай баптардың не екендігі түсіндіріледі.
Қарапайым тілмен айтқанда ақшалай баптар - бұл тауарлар мен қызметтер алынған кезде
және олар үшін қызметкерлерге ақшалай төлемдерді, есептелген дивидендтерді,
есептелген міндеттемелерді төлеу қажет).

Төлемдер жүргізілген кезде және біз тауарлар мен материалдарды жеткізуді күткен
ақшалай емес баптар (аванстық төлемдер, тауарлық-материалдық қорлар)

Кесте 1. 1030 шотының мысалы

Күн	Курс	Операциялар атауы	Сумма , \$	Сум ма, тг
10.01.2023	462,49	Кірістөлем тапсырмасы ДТ-1030, КТ-1210	600	277 494
10.01.2023	460,87	Кірістөлем тапсырмасы ДТ-1030, КТ-1210	1400	645 218
		Бағамдық айырманы есептеу ДТ-7430, КТ-1030.	(600*460,87- 600*462,49)	972

Барлығы		Соңғы операция бағамыбойыншақалдық 460,87	2000	921 740
---------	--	---	------	---------

Кесте 2. 1210 шотының мысалы

Күн	К урс	Операция	Сумма, \$	Су мма, тг
10.01.2023	462,49	Реализация ТМҚ ДТ-1210, КТ-6010	1500	693 735
18.01.2023	464,09	Реализация ТМҚ ДТ-1210, КТ-6010	1300	603 317
Барл ығы			2800	129 7052
31.01.2023	459,92	Айдыңжабылу ы ДТ-7430, КТ- 1210	(2800*459 ,92-1297052	927 6

Кестеге байланысты бағамдық айырмашылықтың рөлі, бұл кестелер бағамдық айырмашылықтың шетел валютасындағы операцияларға қалай әсер ететінін айқын көрсетеді:

• **1030 шотында:** Компанияға кіріс ретінде шетел валютасы түссе, валюталық бағам өзгерісі қосымша табыс немесе шығын әкеледі.

• **1210 шотында:** Клиенттерге сатылған тауарлардың төлемін алған кезде, бағам өзгерген жағдайда, кәсіпорын қосымша пайда немесе шығын көреді.

Бұл айырмашылықтар **ДТ-7430 "Бағамдық айырмашылықтар бойынша шығындар"** шотына жазылады. Бұл шығындар кәсіпорынның таза қаржылық нәтижесіне әсер етеді.

Кесте 3. 3310 шотының мысалы

Күн	Курс	Операция	Сумма, \$	Сумма, тг
10.01.2023	462,49	Реализация ТМҚ ДТ-1210, КТ-6010	600	277494
18.01.2023	464,09	Реализация ТМҚ ДТ-1210, КТ-6010	1700	788953
Барлығы	463,67 (1066447/2300)	Екі операция үшін орташа мөлшерлеме	2300	1066447

31.01.2023	459,92	Шығыстөлемтапсырмасы(500\$ төленді) ДТ-3310, КТ-1030 Бағамдықайырмашылық ДТ-3310, КТ-6250	500*459,92; 500*459,92- 500*463,67;	229960 1875
------------	--------	--	---	----------------

Бұл мысал **3310** шотындағы кредиторлық берешекті шетел валютасымен есепке алу барысында бағамдық айырмашылықтардың қалай пайда болатынын көрсетеді. Валюта бағамының өзгеруі төлем жүргізу кезінде айырмашылықтың туындауына әкеледі, бұл өз кезегінде кәсіпорынның қаржылық есептілігінде шығын немесе кіріс ретінде танылады.

Компаниялар осындай бағамдық өзгерістерді болдырмау немесе азайту үшін:

- Валюталық тәуекелдерді басқару стратегияларын қолдануы қажет.
- Ұзақ мерзімді және тұрақты валюта бағамын пайдалану әдістерін қарастыру керек.
- Шетел валютасымен операциялар жасағанда болашақ бағам өзгерістерін ескеріп, болжам жасағаны жөн.

Осылайша, бағамдық айырмашылықтар ұйымның қаржылық нәтижесіне тікелей әсер ететін маңызды фактор болып табылады және оны дұрыс есепке алу бухгалтерлік есептің маңызды талаптарының бірі саналады.

Қорытынды

Бағамдық айырмашылықтар – бұл қаржылық есеп жүргізуде ерекше назар аударуды талап ететін маңызды аспектілердің бірі. Олардың оң немесе теріс болуы ұйымның қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Сондықтан кәсіпорындар валюталық операцияларды жүргізу кезінде бағамдық өзгерістердің ықтимал салдарын алдын ала бағалап, қаржылық есептілікті дұрыс жүргізу үшін халықаралық стандарттарға сәйкес әрекет етуі қажет.

ХҚЕС (IAS) 21 стандарты кәсіпорындарға валюталық операцияларды есепке алу тәртібін түсінуге және оларды қаржылық есептілікте дұрыс көрсетуге көмектеседі. Дұрыс жүргізілген бухгалтерлік есеп ұйымның қаржылық жағдайын нақты әрі ашық көрсетуге мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде инвесторлар мен серіктестер үшін сенімділік деңгейін арттырады. Сол себепті бағамдық айырмашылықтарды ескере отырып, ұйымдар қаржылық стратегияларын тиімді жоспарлап, валюталық тәуекелдерді барынша азайтуға ұмтылғаны жөн.

Қолданылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы Заңы.
2. Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі. Валюталық операцияларды реттеу туралы нормативтік актілер.
3. IAS 21 – Халықаралық қаржылық есептілік стандарты «Валюталық бағамдардың өзгеруінің әсері».
4. Савицкая Г.В. «Кәсіпорынның қаржылық жағдайын талдау». – Алматы: Экономика, 2020.
5. Назарова В.Л. «Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері». – Алматы: Қазақ университеті, 2019.